

Janezkova nezgoda.

Ostani doma popoldne, Janezek. Jaz grem obiskat bolno teto ter ji poneseš zdravil. Ne hodi nikamor, in če pridejo oče s polja domov, jim lepo postreži. Saj veš, kje je kislo mleko: prinesi jim ga; po kruh pa teci potem k peku, ker ga doma nič več ni. Pazi tudi, da ne pridejo mačke do mleka na polici!»

Take in podobne nauke je dajala skrbna Zadnikarjeva mama Janezku, ki je sedel pri veliki, beli javorjevi mizici in je malical. Vidno mu je teknila skromna južinica: kos kruha in skodelica mleka. Na tleh so tekale mlade mačice in so poželjivo gledale, bo-li njim tudi kaj ostalo. toda tega niso pričakale, Janezek je popil mleko kar sam.

»Bom, bom,« je obljubljal in je odrinil od sebe prazno skodelico ter si obrisal z rokavom od mleka bele, polne rdeče ustnice.

»No, kaj pa delaš? V rokav se greš brisat, nemarnež!« ga je pokarala mama.

Janezek pa je vstal in se prilizovaje stisnil k materi: »Prinesite kaj s seboj, mama; boste videli, kako bom priden!« —

»Če bo res?«

»Res, res!« je kimal Janezek in oči so se mu veselo zasvetile, kajti materin glas je nekaj obetal. Spremljal je mater do praга. Tam mu je mati zabičila še enkrat, naj ostane lepo doma. Potem je pa odšla v pol ure oddaljeno vas, kjer je bivala bolna Janezkova teta, njena sestra.

Janezek je ostal pa sam doma. Vsi ostali domači so bili deloma na polju, kjer so sejali ali pa so okopavali v vinogradu. Šel je Janezek v kuhinjo in spodil vun mačke, ki so se sumljivo plazile okrog police, kjer je bilo mleko. Zaloputnil je za njimi vrata, da se je stresla cela hiša. To mu je ugajalo. Zaloputnil je vrata še večkrat, a se je kmalu naveličal in jih pustil v miru.

»Kaj bi počel, da bi bil krajši čas?« je jel premišljati.

»Kaj bi bilo, če bi se učil računati?« je odgovarjalo nekaj v njegovi notranjosti, sitna vest.

Janezek je hodil v šolo, ki je bila pri farni cerkvi, in sicer v drugi razred. Ali je bil dober, vesten in priden učenec? Priden? Nič kaj posebnega, naj rajši molčim.

»Hm,« se je namrdnil nevšečno, »računati?«

»Da, da, prav treba bi bilo,« je pridigovala vest. »Jutri ne boš nič znal, če te vprašajo gospod učitelj. Uči se, uči, Janezek!«

»Ej, saj to lahko storim tudi še zvečer,« se je tolažil Janezek. »Zdaj grem pa rajši na vrt. Saj mati niso rekli, da moram biti ves čas v hiši.«

Zunaj je sijala cvetoča vesna. Zadnikarjev vrt je bil ves v cvetju in zelenju. Črešnje so potresale tla s svojimi belimi cvetnimi listi, da je izgledalo, kot bi bilo snežilo. Za vrtom so pa cvetele breskve in marelice v najlepši rdeči barvi. A po gredicah je bilo šele lepo! Prst je bila skrbno ograbljena in zrahljana. Ob robu, poleg pota je bila pa cela vrsta najlepših

cvetic, enako širokemu traku, pretkanemu z najlepšimi in najbujnejšimi barvami. Vse je cvetelo in se razvijalo in po vrtu se je širil sladek duh po brstečem zelenju in cvetju. Na koncu vrta je pa rastle košata, velikanska lipa. Na njenem vrhu je sedela jata škorcev, ki so glasno vreščali in se veselili pomladi. Zdajpazdaj je švignila mimo kaka bistra lastavica, loveč svojo tovarišico.

Janezek je veselo stekel po potu, posutem z drobnim belim peskom. Radoval se je krasnega dne, ki ga je pričarala na zemljo ljuba vesna. Nekaj časa je ogledoval vrt, a potem je krenil proti visokemu plotu, ki je ločil domače posestvo od sosedovega. Plot je bil zbit iz lat in gosto obrastel z divjo vinsko trto. Ob kraju je rastle mnogo dišečih vijolic, ki jih je hotel Janezek nabrati materi in ji s tem dokazati, da je bil res priden in doma. Spravil se je hitro na delo in kmalu jih je imel lep šopek v roki.

»Pst, Janezek, pst!« se je zaslišalo zdajci sem od konca plota.

Janezek je dvignil glavo ter se začudeno oziral, a ni uzrl nikogar. Sklonil se je spet nazaj, misleč, da se je zmotil, in je nadaljeval svoje delo.

»Janezek, sem poglej, tule sem!« se je začul še enkrat, a to pot glasneje glas sosedovega Matijčka.

»Kje?« je zaklical Janezek nestrpno. »Ne vidim te!«

»Kaj si slep?«

Sredi plota, med gostim zelenjem divje trte je kukala v vrt Matijčkova glava in kmalu je zlezal njen lastnik še z ostalim telesom skozi luknjo v plotu na Zadnikarjev vrt.

»Ali si sam doma?« je bilo njegovo prvo vprašanje.

»Sam. Kaj bi rad?« je nekako sumljivo vprašal Janezek.

Predstavljajte si fantiča, navihanega obraza. Na glavi ima klobuk, ki je pa bolj podoben kravjemu zvoncu kot poštenemu klobuku. Za klobukom mu tiči nekaj petelinjih peres, ki jih je bržkone moral utrpjeti domači petelin. Naramnice, ki mu drže hlače, so pripete z drenovimi klinci. Še debela rašovnata srajca, ki je pa seveda umazana kar se da — pa imate pred seboj Matijčka, kakor živi in diha.

Zelo poreden je bil Matijče. Zmeraj so mu rojile po glavi neumne misli in načrti, ki jih pa navadno ni sam izpeljeval, ampak uporabljal za to svoje tovariše, ki so imeli potem sitnosti s starši in s šibo. Zlasti Janezka je spravil že dostikrat na limanice. Zato je bil ta upravičeno sumljiv, češ, bo pa že spet kaj slabega, pa bom spet jaz kriv; Matijček se bo pa smejal in nič se mu ne bo zgodilo.

Matijček je najbrže slutil, kake misli rojijo Janezku po glavi, zakaj stopil je bliže k njemu in mu nekako skrivnostno rekel: »Nekaj sem našel v gozdu! Ali ugameš, kaj?«

»Hm, najbrže kako vranje gnezdo.« Janezek se je izkušal kazati malomarnega, a se mu ni prav posrečilo, kajti bil je preveč radoveden. Gozd! Tam bi bil Janezek rad vedno — seve, ponoči ne. — Največje veselje mu je bilo plezati po drevesih in iskati gnezd. Toda ne smete

misлити, da je ubogim ptičicam pobijal jajca, kot delajo to hudobni dečki, ki ne poznajo nič usmiljenja, in ne vedo, kako koristne so ptice človeku. Ne, Janezek ni bil tako zloben. Samo pogledal je v gnezdo, ogledal si drobna jajčeca, potipal jih in nato splezal z drevesa in šel gledat kam drugam, ali pa je počakal, da se je vrnila ptica v gnezdo, da je videl, kakšna je. Mama seveda tega plezanja ni imela rada, kajti pri tem so se trgale hlače, ona je morala pa šivati in šivati — —

»Vranje gnezdo?« se je zasmel Matijček. »Za vranja gnezda se niti ne brigam ne. Pomisli, veвериče gnezdo sem našel!«

»Veveriče gnezdo?«

Janezek je od začudenja pozabil zapreti usta ter je veselo iznenaden, a obenem nekako spoštljivo gledal Matijčka, ki se mu je zdel cel junak. Saj je Matijče našel veveriče gnezdo, ki ga je on dozdej še zastonj iskal, pa najsi je splezal še tako visoko.

»Veveriče gnezdo si našel?« je ponovil Janezek še enkrat in nekaka nevoščljivost se je jela pollaščati njegovega srca.

»Da, našel sem ga!« je pritrdil Matijček in ga ponosno pogledal.

»Ali jih je mnogo v gnezdu? Kakšne pa so?« je hlastno poizvedoval Janezek.

»Tri so v gnezdu. Tako lepo rdečkaste so vse! Pokažem ti jih, pojdi z menoj v gozd.« Zdelo se je, kot bi se ga hipoma polastila dobrotljivost, ki je Janezek ni bil vajen od njega.

»Pokažeš? Meni jih pokažeš?« je vzkliknil hvaležno.

»Gotovo, da ti jih pokažem. Pojdi, greva,« je silil Matijček ter ga prijel za roko.

Tedaj se je pa spomnil Janezek materine zapovedi, naj ostane doma.

»Ne smem iti,« je rekel pobito. »Mati so mi ukazali, da moram ostati doma!«

Matijčkov obraz je kazal vidno zaničevanje.

»Ej, mislil sem, da te je več fanta. Prav nič poguma nimaš. Glej mene,« je nadaljeval in upiral oči venomer v Janezka. »Glej, tudi meni so mati rekli, naj ostanem doma ter varujem Mimico. A jaz sem šel, pa mi je ni treba varovati in tudi tebi ni treba čepeti doma; v gozdu je dosti prijetnejše. Ne veš, kako lepo žvižgajo kosi in drozgi!«

Janezka se je polastila silna izkušnja. Vabile so ga v gozd zapeljive Matijčkove besede, a strašila ga je materina prepoved. In še nekaj! Bal se je, da ne bi izostalo potem tudi darilo, ki so ga prej skrito napovedovale materine besede. — Dolgo se ni mogel Janezek odločiti. Neodločen je stal in premišljeval, a naposled je zmagal gozd in vkljub materi je zlezal skozi luknjo v plotu ter odšel z malo težkim srcem v veseli zeleni gozd. A kmalu mu je izginil strah iz srca, in čimbolj se je oddaljeval od domače hiše, tembolj je bil vesel in razposajen.

Kmalu sta dospela z Matijčkom v grajski gozd, kjer je bilo vse živo. Ptički so neutrudno prepevali na zelenih vejah, kot bi se hoteli izkušati, kdo bo pel glasneje in dlje časa.

Matijček se je kazal napram Janezku nenavadno dobrotljivega in prijaznega. Pokazal mu je vsa drevesa, na katerih je vedel za gnezda. A Janezka vse to danes ni toliko zanimalo. Njegove misli so bile pri mladih ljubkih vevericah, od katerih je hotel najlepšo s seboj vzeti na dom ter jo zapreti v kletko. Lahko bi se ž njo igral in naučil bi jo raznih umetnosti, da bi se ji ljudje čudili. In on bi lahko ponosno rekel: »To sem jo naučil jaz, Janezek!« Morda bi potem prišel gospod graščak ter jo kupil za lep, bliščeč cekin, ki bi ga mu stisnil v roke ... Ej, to bi bilo veselje! In za cekin bi kupil jačnje, pa bi ga prodal in potem bi ...

Kdo ve, kaj vse bi Janezek kupil in prodal v mislih in kake načrte bi še snoval, da ga ni predramil iz teh misli ropot kočije, ki je drdrala spodaj pod hribom po cesti.

»Grajski se peljejo!« je vzkliknil Janezek.

»Najbrž,« je odgovoril Matijček malomarno, pa odlomil iz leskovega grma ravno, dolgo šibo.

Spet sta šla nekaj časa molče naprej. Ropot, ki ga je povzročila kočija, je pojenjal in tišina je bila prekinjena le od ptičev, ki so se glasili po drevju.

»Kdaj prideva do gnezda?«

»Kmalu,« je odvrnil Matijček. »Ali vidiš hrast tam gori na vrhu?«

»Vidim.«

»No, tam na vrhu hrasta so. Veliko gnezdo imajo, narejeno iz protja.«

»Čuj, Matijče —« je začel Janezek, a obmolknil.

»Kaj?«

Janezek ga je proseče pogledal: »Rad bi vzel eno veverico s seboj domov!«

»Veverico? Saj še niso godne. Toda kaj mi daš zanjo?«

»Kaj naj ti dam? Nimam nič takega,« je rekel Janezek malo plašno. Matijček je pomislil.

»Nič ti ni treba dati; zastonj jo dobiš,« je rekel hipoma. »Samo z menoj moraš vedno hoditi ter mi biti prijatelj.« —

»Oh, Matijče!« je vzkliknil Janezek radostno. Najrajši bi ga bil objel veselja za njegovo darežljivost. Tako dobrega si Matijčka ni mislil. Žal mu je bilo in sram obenem, da mu je bil malo preje nevoščljiv in je slabo mislil o njem.

Pot je držala mimo visokih, vitkih smrek, ki so rastle ob potu, navzgor, pa se zavijala po hribu v obliki krogov. Tuintam je samevala kaka klopica, zbita iz sirovega, netesanega lesa. Sem se je hodila namreč izprehajati gospoda iz gradu, ki se je ponosno dvigal na vrhu hriba. Stolpi so bili že močno začrneli in stene so bile gosto obrastle z bršljanom. Zadaj za gradom je bil pa velik, krasen vrt, kamor pa je bil strogo prepovedan vstop drugim ljudem. Vkljub tej prepovedi pa se je zgodilo že večkrat, da so bile na tej ali oni gredici potrgane najlepše cvetice. To je vrtnarja, dobrega in prijaznega možička, jako žalostilo in jezilo, ker je ljubil vrt

nad vse, pa ga je negoval in čedil kof lastno dete. Vrt je bil vedno v najlepšem redu, odkar ga je on oskrboval.

Pazil je, da dobi zlobneža, ki mu dela ta kvar, a se mu ni posrečilo.

Bilo je tisto popoldne, ko sta šla Matijče in Janezek nad veverice v gozd. Grajska gospodična, ki je kaj rada zahajala na vrt, je pravkar prišla sèm pa je šla proti pridno delajočemu vrtnarju, ki se je odkril ter jo ponižno pozdravil.

»Dober dan, milostljiva gospodična!«

»Dober dan, Janez,« se je nasmehnila deklica ter mu pokimala. »Oh, kako ste že zopet pridni. Ali niste nič utrujeni?« mu je dejala pomilovalno.

»Ej, kaj naj bi bil truden, milostljiva gospica? Nič ne čutim dosti. Saj delo je za nas, ki smo služabniki; pa smo ga tudi vajeni. Jaz mislim, da bi brez dela ne mogel preživeti enega dneva. Je pač tako; človek se navadi na delo kot na kaj družega, da ne more biti brez njega.«

Za drevjem se je pa začulo pasje lajanje.

»Cezar!« je zaklicala grajska gospodična. Nato je pa pritekkel v skokih velik, lep bernardinec ter veselo lajajoč skakal zdaj okoli gospodične, zdaj okoli vrtnarja Janeza.

»Beži, beži,« ga je naganjal starec, boječ se, da mu pomandra in poptepta gredice.

»No, Cezar, marš, pojdi!« je velela deklica, ko pes ni hotel ubogati vrtnarja. Na njene besede je pa pes obstal in jo je pogledal. Ko je pa videl, da je resnica, se je tiho splazil proč na konec vrta, kjer se je vlegel v senco cvetoče jablani.

Grajska gospodična se je pa jela pogovarjati s starim Janezom in je opazovala, kako je spretno polagal travnate ruše na rob gredice. Obraz dobrega vrtnarja je žarel zadovoljnosti in sreče. Deklica se je jako zanimala za njegovo delo. Vrtnar ji je pa veselo odgovarjal na njena mnogobrojna radovedna vprašanja.

Zdajci ju pa zmoti glasno kričanje in silno lajanje Cezarja. Oba se prestrašena in iznenadena ogledata.

Po gredicah, kjer je rastlo vse polno bujnopisanih mačehic in drugih lepih vrtnih cvetic, sta tekla na vso moč dva dečka, za njima pa Cezar, ki ju je skoro dohitel. Pritekla sta do precej visoke vrtno ograje, kjer se je prvi — Matijček — pognal čez in za njim se je hotel še Janezek. A skok se mu je ponesrečil. Ob tem je padel na tla in koj nato je začutil nad seboj velikansko glavo Cezarjevo. Janezek je ves otrpnil strahu ter ni več vedel, kaj se godi z njim. Vse se mu je zavrtelo pred očmi. Zemlja se je jela pod njim zibati, a kmalu nato ni čutil ničesar več. Onesvestil se je — pred očmi se mu je naredila črna noč.

* * *

Solnce je bilo že visoko na nebu, ko se je vzdramil iz težke omotice. Po glavi mu je še brnelo in tolklo in razbijalo kot v kovačnici. Premišlje-

val je, kaj se je ž njim zgodilo. Spomnil se je dogodka na vrtu. Čudno se mu je zdelo, da je v domači izbi. Ker si ni mogel tega razjasniti, je zaklical mamó, ki je takoj prihitela v sobo.

Materin obraz je kazal skrb in žalost. In Janezku se je zdelo, da leži v njenih očeh očitánje.

»Kdo pa me je ...« je rekel Janezek, toda umolknil je takoj.

»Kdo te je prinesel, misliš?« je vprašala dobra mamica pa ga gledila po vročih licih. »Grajska gospodična te je pripeljala s svojim konjičem nezavestnega domov. Vidiš, zakaj me nisi ubogal ter ostal doma?« je pristavila očitaje mati. »Tako skrb si napravil nam vsem.«

V Janezkovih očeh so se pojavile solze. Stisnil se je k materi in močil njene roke s solzami.

»Ničveč ne bom neubogljiv, nikoli več!« je obljubljeval.

»No, zdaj bodi miren, pa lezi nazaj in povej, kako se je zgodila cela reč.«

In Janezek je jel pripovedovati materi o svojem dobrem sklepu, da ostane doma, in o Matijčku, ki je s svojimi sladkimi besedami kriv vse te nezgode.

»Ko sva prišla do veveričjega gnezda,« je pripovedoval Janezek, »mi je rekel Matijček, naj grem ž njim na grajski vrt po cvetice, češ, da mu je vrtnar dovolil, natrgati jih, kolikor jih hoče — in potem, da bova šla po veverico. Šel sem ž njim in mu pomagal trgati cvetice. Naenkrat pa začujeva za seboj lajanje grajskega Cezarja. Oba sva se spustila v beg. Ko sva pa prišla do plota, nisem mogel skočiti čezenj, ampak sem padel in odtedaj ne vem, kako je bilo.«

Janezek je umolknil in pogledal mamó, ki ga je molče poslušala, kot bi hotel od nje zvedeti, kako je bilo naprej.

»No, in potem te je grajska gospodična s pomočjo starega Janeza naložila v koleselj ter pripeljala domov.«

»Kaj pa z Matijčkom?« je vprašal Janezek. —

»Ne vem. Ž njim se ne smeš ničveč pečati. Zdaj zaspi še malo, da se od prestanega strahu spočiješ.«

Mama je vstala in šla v kuhinjo.

Nekako zadovoljno čuvstvo je prevevalo Janezkovo srce in vesel je bil, da se je izteklo vse še tako dobro. Natihem je pa sklenil, da bo odslej na vso moč priden.

Popoldne ga je pa prišla obiskat grajska gospodična. Zelo je bila vesela, da ni imela omedlevica hujših posledic. Dovolila je Janezku, da lahko pride večkrat na vrt. In Janezek se je pozneje tega povabila prav pridno posluževal, zlasti ko so bile zrele črešnje in jagode. — Najbolj veselo je pa to, da je bil Janezek poslej v resnici prav priden in ubogljiv deček.

A. Š.

